

Digitalne dokumentarne zbirke projekta Oni žive - studentski životi otkriveni kroz kontekstualne umjetničke prakse

Tamara Štefanac

Prva faza projekta Oni žive - studentski životi otkriveni kroz kontekstualne umjetničke prakse (THEY: LIVE – Students' lives revealed through context-based art practices) dovršena je u prosincu 2021. godine objavljivanjem prikupljenog arhivskog i dokumentarnog gradiva na topotekama svakog projektnog partnera. Nositelj projekta je Dom kulture Studentski grad iz Beograda, a partneri su Institut za savremenu umetnost iz Cetinja, Akademija primijenjenih umjetnosti iz Rijeke, Facultad de Ciencias de la Comunicación Universidad Rey Juan Carlos iz Madrida i ICARUS Hrvatska iz Zagreba. Prikupljanje gradiva većinom iz privatnih zbirki nekadašnjih i sadašnjih rezidenata studentskih domova započelo je početkom 2020. Rad na prikupljanju i opisu gradiva temeljio se na smjernicama iz priručnika „Arhiviranje kao proces, arhiv kao proizvod i inspiracija: digitalno arhiviranje u projektu Oni žive - studentski životi otkriveni kroz kontekstualne umjetničke prakse“, kojeg su pripremile Tamara Štefanac i Vlatka Lemić iz ICARUS Hrvatska, partnera zaduženog za proces prikupljanja, obrade i objave gradiva. Sakupljanje usmenih svjedočanstava u obliku intervjua usmjereno je preporukama iz priručnika „Metoda usmene povijesti – savjeti i alati“ koje je za potrebe projekta pripremila Tamara Šmidling iz Centra za primenjenu istoriju iz Beograda. Obje publikacije imaju funkciju priručnika za istraživače na projektu, arhiviste i sudionike u procesu dokumentiranja i prikupljanja gradiva i dostupne su na mrežnim stranicama projekta.

U priručniku, koji usmjerava arhiviste, dokumentiranje i arhiviranje predstavljeni su kroz tri različite perspektive. Arhiv se predstavlja kao samostalna kulturna i kulturološka vrijednost,

a izvornik kao osnova i sredstvo za stvaranje krajnjeg ishoda projekta – digitalnog arhiva, virtualne zbirke predstavljene na međunarodnoj suradničkoj platformi Topoteka. Iz studentske perspektive, ovakve digitalne zbirke mogu poslužiti kao početak stvaranja većeg, obuhvatnijeg studentskog arhiva ili barem pojedinačnih studentskih domova, a možda i sveučilišta. Drugo, ove digitalne zbirke imaju svoju dodatnu funkciju – moraju služiti kao izvor inspiracije za suvremene umjetničke projekte, ali istovremeno biti izvorom za različita znanstvena istraživanja iz povijesti, sociologije, antropologije, povijesti umjetnosti, rodnih studija, kulturalnih studija i drugo. Naposljetku, prikupljeni materijal koristit će se u putujućoj izložbi, koja je jedan od predviđenih rezultata projekta. Priručnik je namijenjen projektnim arhivistima, kao smjernice i upute koje će im pomoći u izradi svojih digitalnih zbirki. Stoga mu je uloga dvostruka: služi kao set uputa i smjernica ali predstavlja i metodološki okvir prikupljanja i upravljanja gradivom općenito. Naglašava se kako digitalno arhiviranje nije (samo) digitalizacija te da digitalizacija nije (samo) skeniranje gradiva. U Priručniku se predstavlja arhivističku politiku samog projekta te se ustanovljavaju osnovne procedure i načini ponašanja s gradivom i privatnim stvarateljima. Prezentira se stvaranje digitalnih zbirki kao dokumentarni projekt i kao stvaranje privatnih arhiva, institucija uključenih u projekt. Kao prilozi Priručniku dodani su obrasci „Privatnost i dijeljenje autorskih prava“ i „Revers“, koji projektni arhivisti prilagođavaju zakonodavnim okvirima svoje države i potrebama svoje institucije. Predviđeno je da svaki donator ispunjava obrazac privole za obradu i objavu osobnih podataka te da potvrđuje autorstvo i

vlasništvo izvornika te dopušta njihovu objavu u digitalnom obliku. Obzirom da se u projektu stvara 5 topoteka (Beograd, Madrid, Podgorica, Rijeka i Zagreb) bilo je potrebno osmisliti sustav koji bi ih sadržajno međusobno povezivao. U tu je svrhu izrađen sustav kolaborativnog označavanja („tagiranja“) te su dogovoreni tagovi koji su obvezni za uporabu i označavanje građe. Na taj način pokušalo se stvoriti konzistentan ali jednostavan sustav koji omogućuje unakrsno pretraživanje svih 5 zbirki. Dogovoreni tagovi iskazani su i na engleskom jeziku, kako bi pretraživanje bilo olakšano stranim istraživačima i korisnicima. Prema zadanim projektnim ciljevima do prosinca 2021. bilo je planirano prikupiti najmanje po 100 fotografija i 10 zvučnih zapisa po partneru i objaviti ih na zasebnim topotekama. Pridruženi partneri iz Centra za primenjenu istoriju iz Beograda, koji su održali edukaciju iz usmene povijesti i izradili „Metoda usmene povijesti – savjeti i alati“ napomenuli su kako pisani i usmeni izvori nisu međusobno isključivi. U spomenutom priručniku metodu usmene povijesti prikazali su kao ineraktivan, inter-subjektiv i kreativan proces. Naglasili su da usmena povijest nije folklor ili glasina, da joj nije cilj opisati događaj nego otkriti dublja značenja. Usmeni izvori ne otkrivaju samo što su osobe radile, nego što su željele raditi, što su vjerovali da rade te što danas misle o svojim prošlim postupcima. U Priručniku naglašavaju složenost odnosa pisanog i usmenog te napominju etičku odgovornost istraživača prema kazivaču. Sastavni dio Priručnika je obrazac privole i informirani pristanak koji sudionik treba ispuniti, a kojim se regulira način postupanja sa snimkom intervjua, njeno arhiviranje i objava.

#theylivelives
#theylivenewsletter

Gradivo za 5 topoteka prikupljano je od početka 2020. i objavljeno krajem 2021. godine, kada se u projekt dodatno uključila i nova zbirka iz Novog Sada koju vodi organizacija Studentska asocijacija Univerziteta u Novom Sadu. Topoteke nisu zatvorene zbirke te se očekuje nadopunjavanje novim sadržajem i nakon završetka projekta 2023. godine. Gradivo većinom potiče iz privatnih, osobnih arhiva, ali uključeno je i gradivo iz javnih ustanova, kao na primjer Arhiva za likovne umjetnosti HAZU, zbog svoje vrijednosti

za ostvarivanje ciljeva projekta. Prikupljanje gradiva, digitalizacija i opisivanje, rješavanje formalno-pravnih pitanja s donatorima zaista su bili suradnički zadaci. Na svakoj topoteci surađivalo je više osoba, bilo u ulozi arhivista-topotekara ili kao podrška u komunikaciji s donatorima, javnošću i drugo. Istovremeno se nastojalo prikupiti što više usmenih svjedočanstava, kako bi ih se uključilo kao zvučne dokumente u topoteke i time upotpunio kontekst vizualnog sadržaja. ■

Arhivisti-topotekari :

Ivan Vranjić – [Topoteka Akademije primijenjenih umjetnosti Rijeka](#)

Srđan Tunić i Milena Prelević (Institut za savremenu umjetnost iz Cetinja) – [Topoteka Podgorica](#)

Jana Gligorijević i Maida Gruden- Topoteka Dom kulture Studentski grad, Beograd – [Topoteka Dom kulture Studentski grad, Beograd](#)

Antonio Díaz Lucena, Eva Hernández Martínez, Victoria Mora de la Torre, Benito Alcón López – [Topoteka Madrid](#)

Ivana Bošković, Marta Pokos, Jasenka Ferber Bogdan, Andreja Der-Hazarijan Vukić, Vlatka Lemić, Tamara Štefanac – [Topoteka Zagreb](#)

Topoteka THEY: LIVE Zagreb

ICARUS Hrvatska u svoje aktivnosti rada na zagrebačkoj Oni žive topoteci uključio je nekadašnje studentice arhivistike koje su i same stanovale u studentskom domu „Stjepan Radić“. Ivana Bošković i Marta Pokos iznimno su doprinijele prikupljanju i opisu suvremenog gradiva obzirom da su i same često bile sudionicima događaja i neposredno su svjedočile brojnim zanimljivim situacijama. Radom na projektu stekle su praktično iskustvo kako u radu s donatorima tako i projektnom pristupu, za koje se nadamo da će im koristiti u daljnjem radu.

Otvaranjem topoteka s građom koja dokumentira studentski život u kampusima od kraja Drugog svjetskog rada do danas ujedno se promovira arhiviranje i samo-arhiviranje kao važna kulturna praksa. Prva faza projekta Oni žive ovime je dovršena. Predstoji upotrijebiti prikupljeno gradivo za daljnja istraživanja, izložbu i umjetničke reinterpretacije.

THEY LIVE INFO

Mrežna stranica projekta: <https://theylive.eu/>

Više o projektu: <https://www.icaru-shrvatska.hr/projekti/theylive>

Priručnici „Oral history manual“ i „Digital archiving manual“ dostupni su na: https://theylive.eu/kategorija.php?menu_id=21

